

Jesús Moncada, l'home normal

L'escriptor era una deliciosa anomalia: un home de poble a Barcelona, un esquerp de rialla generosa

Jesús Moncada vist per Matías.

Em va costar dir-ho. Però sabia que aquella confessió desarmaria l'home de la barba. Quan només tens dinou anys i l'única experiència d'haver entrevistat professors del teu institut per a la revista del centre, enfrontar-te a l'escriptor revelació del 1988 imposa. Imposa molt. Però ell m'ho va posar

fàcil. Uns segons de perplexitat, indagacions rutinàries i una pregunta retòrica, perquè li acabava de confirmar: ?Ets parenta de la Carlota Torres??. Interrogant seguit d'exclamació. Potser a l'inrevés. No se'n sabia avenir. Sí, *Camí de sirga*, no es cansava de repetir-ho, era una novel·la. Ficció. Qualsevol semblança amb la realitat era pura coincidència, que dirien als crèdits d'un telefilm. Però els que havíem nascut envoltats per les mateixes serres blaves que delimitaven el seu univers literari sabíem que aquestes afirmacions requerien molts asteriscos. Uns quants personatges de *Camí de sirga* eren de carn i ossos. Una rialla còmplice va il·luminar-li la cara i va començar a dibuixar-me una dedicatòria amb un bolígraf prestat mentre seguíem parlant, sense pressa. De reüll, veia com el paisatge que ens era comú cobrava vida amb uns pocs traços esquemàtics. Jesús Moncada era tan senzill com l'horitzó de tinta que m'acabava de regalar. Portava unes ulleres passades de moda i vestia amb la severa monotonia de blaus marins i grisos dels homes de poble criats a la postguerra. Cap concessió a la frivolitat. No semblava un escriptor (no m'ho semblava a mi, que en coneixia ben pocs, aleshores).

Tenia fama d'esquerp. Defugia els actes socials com si fos al·lèrgic als canapès. Però no era un misantrop. De fet, era extraordinàriament afable amb aquells que no pertorbaven la seua estricta rutina. Amb els veïns que saludava quan treia a passejar el gos pels volts de la plaça del Diamant, amb els llibreters de vell del Mercat Sant Antoni, amb els dependents de Discos Balada del carrer Pelai. Tenia fama d'esquerp i no n'era. Simplement, no se sentia còmode en els cercles literaris. Era una rara avis. Un autor que en plena efervescència de l'aleshores anomenada narrativa urbana de Quim Monzó i Sergi Pàmies es treu de la màniga una novel·la tan insòlita que descol·loca. Necessitàvem una etiqueta i li vam penjar la de rural. ?No sóc un poeta de campanar?, es defensava. Era l'autor més deliberadament localista del moment però, alhora, el més universal. El seu traductor al suec, Kjell A. Johansson, ho va tenir clar: ?Jesús Moncada és un ferm candidat a guanyar el premi Nobel?. Si arran de l'èxit de *Camí de sirga* va canviar-se el número de telèfon per recobrar la pau, no vull ni pensar en el trasbals que li hauria suposat aquest guardó.

Li feien més il·lusió les traduccions que els premis. Però si d'alguna cosa se sentia veritablement orgullós, era d'haver aconseguit donar visibilitat a la Franja de Ponent. Havia de pagar el peatge de ser considerat un autor exòtic, però li sobrava paciència per fer pedagogia. Per explicar que hi ha llocs on les fronteres s'esvaeixen per més fort que ratllis sobre el mapa. De la mateixa manera que l'aigua del pantà del Riba-roja no va poder ofegar els seus records, encara que s'engolís el seu poble. A mi, això, no m'ho va explicar. No calia. Vam parlar més de Macondo que de Mequinensa. L'odiosa comparació que tant el treia de polleguera. Aquell dia fred de novembre, quan sortia de l'Ateneu Popular de Ponent, em va venir al cap l'escena final de *Casablanca*. Aquell era, sens dubte, el principi d'una bella amistat. Potser era que Jesús Moncada era fidel a la gavardina. O potser era la boira. Ens vam anar retrobant, amb els anys. No ens vèiem gaire, però ens apreciàvem de veritat. Prou perquè em truqués per acomiadar-se poc abans de morir. Tenir sentit de l'humor (i més si és negre) et permet la cortesia. Incommensurable. Em va deixar la calavera atònita.